

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 9Co/25/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8323202027
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Marianna Hirková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8323202027.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Marianny Hirkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Angeloviča a JUDr. Mareka Kohúta v spore žalobcu: A. B. C., nar. XX.XX.XXXX, trvalý pobyt D. XXX/XX, XXX XX E. A. F., zastúpeného: Advokátska kancelária prof. JUDr. Ján Klučka, CSc, s.r.o., so sídlom Ku Potoku 4, 040 16 Košice, IČO: 54 725 542, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866, o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5.000,- eur, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Humenné č.k. 21C/46/2023-87 zo dňa 12.03.2024, takto

rozhodol:

I. P o t v r d z u j e rozsudok v napadnutých výrokoch I. a III.

II. Žalobcovi p r i z n á v a proti žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom v I. výroku zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 1.700,- eur v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku, v II. výroku v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a v III. výroku priznal žalobcovi vo vzťahu k žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu z prisúdenej sumy s tým, že o výške trov konania rozhodne súd samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

2. Na posúdenie nároku žalobcu súd prvej inštancie aplikoval čl. 7 druhú a tretiu vetu, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, Smernicu 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica“) a to čl. 1 bod 2, 3, čl. 2 bod 1, 9, čl. 6, čl. 16 písm. b), ust. § 1 ods. 2, § 85 ods. 1, § 85 ods. 2, § 86 ods. 1 a 2, § 91 ods. 1 až 3, § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení účinnom v rozhodnom období, ust. § 11, § 13 ods. 1 až 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 1 písm. a/, § 4 ods. 1 písm. e/ zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv.

3. Rozsudok odôvodnil tým, že žalobca v hasičskom zbore pracoval od roku 2003. Najprv ako hasič - špecialista, potom ako technik - špecialista. V súčasnej dobe je už vo výsluhovom dôchodku. Žalobca vypovedal, že mu nebolo do pracovnej doby do pracovného fondu započítavaných 8 hodín. Prakticky v práci strávil 24 hodín, avšak do fondu pracovného času mu bolo započítaných len 16 hodín. Výsledkom bolo, že týmto spôsobom, keďže strávil 24 hodín v práci, bol ukrátený na čase, ktorý mohol stráviť so svojou rodinou, manželkou, deťmi, pričom má 2 dospelé deti a 1 v poručníctve. Taktiež nemohol tráviť

čas s rodičmi. Prakticky strávil v práci 240 hodín mesačne a ešte koncom mesiaca musel nadrobiť, lebo mu nevyšiel fond pracovného času.

4. Žalobcov týždenný pracovný čas sa počas rokov 2019-2021 skladal zo sedemnást' (17), od roku 2022 zo šesťnásť (16) hodinových pracovných zmien, po ktorých nasledovala osem (8), resp. od roku 2022 sedem (7) hodinová pohotovosť, počas ktorej bol žalobca v mieste výkonu štátnej služby k dispozícii zamestnávateľovi pripravený na prípadný zásah, pričom však súhrn takto uvedených smien v rámci týždenného pracovného času pravidelne prekračoval 48 hodín. U žalobcu došlo v priebehu 3 rokov, t. j. od 28.06.2020 do 31.03.2023 22-krát k prekročeniu týždenného pracovného času nad 48 hodín.

5. Právo na náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie, patrí medzi všeobecné zásady komunitárneho práva, vyplývajúce priamo z judikatúry SD EÚ bez ohľadu na vnútroštátnu právnu úpravu a odráža základné vlastnosti komunitárneho práva - zásadu prednosti a priameho účinku, ako aj povinnosť vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Uvedené vyplýva aj z právneho poriadku Slovenskej republiky, keďže čl. 7 ods. 2, 5 a čl. 144 Ústavy SR ustanovuje zásadu prednosti a priameho účinku komunitárneho práva pred právom vnútroštátnym. V zmysle uvedeného je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva Únie je založená na čl. 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy, alebo ohroziť reálny účinok komunitárneho práva. Porušenia únieového práva sa môže dopustiť každý orgán, ktorý koná v mene členského štátu.

6. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu, ktorá sa vzťahuje na prípady: ad 1/ porušenia práva únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc (prípady C 6/90 a 9/90 Francovich, C- 178,179 a 188 až 190/94 Dillenkofer), ad 2/ aplikáciu ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku odporujúcu únieovému právu (ČEZ C-115/08, Simmenthal II C 106/77), ad 3/ vydanie súdneho alebo správneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie (C 2/06 Kempster, vec C 453/00 Kühnne a Heitz), ad 4/ na prijatie alebo ponechanie v platnosti legislatívy, ktorá je v rozpore s právom Únie (C 46 a 48/93 Brasserie du Pêcheur a Factortame). Zodpovednosť členského štátu za vzniknutú škodu podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie nastáva, ak sú splnené tri predpoklady (bod 20 rozhodnutia C 445/06 Danske Slagterier, bod 51 rozhodnutia C 224/01 Köbler, bod 51 rozhodnutia C 46 a 48/93 Brasserie du Pêcheur a Factortame, bod 40 rozhodnutia C 6/90 a 9/90 Francovich): 1/ porušená únieová norma priznáva právo fyzickým alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosť pre členský štát (napr. C 524/04 Test Claimants Thin Cap), 2/ porušenie únieového práva je dostatočne závažné a 3/ medzi porušením únieového práva členským štátom a škodou spôsobenou fyzickým a právnickým osobám existuje príčinná súvislosť. O výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd (viď bod 26 a 27 rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9Co/66/2022 z 19.07.2023).

7. Pre vznik nároku žalobcu na náhradu škody sa vyžaduje splnenie vyššie vymienených troch podmienok, pričom súd prvej inštancie po preskúmaní okolností daného prípadu a s prihliadnutím na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie mal za to, že tieto podmienky sú v danej právnej veci splnené, a teda nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy je daný.

8. Z judikatúry Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že v prípade, ak sa fyzická osoba domáha nároku na náhradu škody v dôsledku nesprávne transponovanej smernice, v dôsledku čoho došlo k porušeniu práv tejto osoby, pričom predpisy komunitárneho práva neupravujú postup, akým sa týchto nárokov môže fyzická osoba dovolať, táto má právo subsidiárne použiť právne predpisy vnútroštátneho práva pri zachovaní princípov rovnocennosti (existencia rovnakých procesných pravidiel a zásad rozhodovania ako sú tie, ktoré sa uplatňujú pri obdobných nárokoch s výlučne vnútroštátnou povahou aj v prípade nárokov založených na práve EÚ) a princípov účinnosti (zabezpečenie, aby vnútroštátne procesné pravidlá neznemožnili uplatňovanie nárokov, založených na práve EÚ alebo ich neprimerane nestťažili). Keďže vnútroštátna právna úprava Slovenskej republiky neobsahuje špeciálne ustanovenia o konaní o náhradu škody v dôsledku nesprávnej transpozície smernice, teda práva EÚ do právneho poriadku

SR, v dôsledku uvedeného je nevyhnutné na vec aplikovať podľa zásady analógie právnu úpravu, ktorá upravuje právne vzťahy obsahom a účelom najbližšie. Otázkou zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci upravuje zákon č. 514/2003 Z.z., kde je v § 4 písm. e) označený ako orgán, ktorý koná v mene SR v prípade vzniku škody v dôsledku nesprávnej transpozície smernice, príslušné ministerstvo či iný ústredný orgán štátnej správy, do pôsobnosti ktorého patrí výkon verejnej moci v danej oblasti. Keďže predmetný zákon na vec nie je možné aplikovať z dôvodu, že do pôsobnosti tohto zákona patria iba právne vzťahy založené na nesprávnom úradnom postupe alebo nezákonnom rozhodnutí štátu alebo orgánu územnej samosprávy, pričom výslovne v § 9 zákona č. 514/2003 Z.z. je vylúčená zodpovednosť štátu v dôsledku nesprávneho zákonodarného a legislatívneho procesu, súd prvej inštancie analogicky na vec aplikoval iba ust. § 4 písm. e) zákona č. 513/2003 Z.z., ktoré upravuje okruh štátnych orgánov, ktoré sú oprávnené konať v mene SR pri vzniku zodpovednosti za škodu, a to poukazujúc na povinnosť vnútroštátneho súdu rešpektovať princípy rovnocennosti a účinnosti. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ ako aj z princíпов, na ktorých je založené právo EÚ vyplýva, že členský štát zodpovedá za nesprávnu transpozíciu smernice do jeho vnútroštátneho práva, a preto pasívna vecná legitímácia vyplývajúca z hmotného práva svedčí v danej právnej veci práve Slovenskej republike ako členskému štátu, ktorý porušil povinnosti vyplývajúce z práva EÚ. V mene štátu je oprávnené v danej veci konať Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadajú aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktoré bolo garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/2001 Z.z.

9. K námietke žalovaného, že na štátnu službu hasičov sa smernica nevzťahuje, poukázal na judikatúru Súdneho dvora, ktorý sa predmetnou otázkou zaoberal v rozhodnutiach vo veciach Fuß (C-429/09), Pfeiffer (C-397/01 až C-403/01), Personalrat der Feuerwehr Hamburg (C-52/04). Upriamil pozornosť na znenie čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES, ktorý definuje rozsah pôsobnosti predmetnej smernice tak, že táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné v zmysle čl. 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice. Smernica 89/391/EHS upravuje svoju pôsobnosť v ust. čl. 2 ods. 1 tak, že sa uplatňuje na všetky odvetvia činností, a to verejné aj súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.), pričom ods. 2, prvá veta smernice 89/391/EHS ustanovuje, že predmetná smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napr. v oblasti služieb civilnej ochrany. Poukazujúc na zámer predmetnej smernice 89/391/EHS je nevyhnutné konštatovať, že táto nevylučuje z pôsobnosti všetky služby civilnej ochrany, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, a teda sa neuplatní len v prípadoch, ak nastane určitá vážna - kritická situácia, pri ktorej sa vyžaduje zabezpečiť ochranu zdravia, verejnej bezpečnosti, a ak by za takejto situácie uplatňovaním všetkých povinností, vyplývajúcich zo smernice, došlo k obmedzeniu alebo ohrozeniu možnosti zabezpečiť uvedené činnosti. Jedná sa však o výnimočné situácie, a teda nejde o automatické vylúčenie všetkých vzťahov v rámci civilnej ochrany, ktoré majú byť chránené predmetnou smernicou a v rámci ktorých taktiež má dôjsť k ochrane zdravia zamestnancov. Služobná činnosť žalobcu ako hasiča tak na základe vyššie uvedených záverov patrí do pôsobnosti Smernice. Nemenej významnou skutočnosťou v predmetnej veci je to, že Súdny dvor Európskej únie už vo vzťahu k tejto problematike zaujal stanovisko v rozhodnutí G. Fuß, kde výslovne uviedol, že z rozsahu úpravy tejto smernice nie sú vyňatí ani hasiči. V bode 33 predmetného rozsudku Súdny dvor konštatuje, že čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy a od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti ako je činnosť hasičov, o ktorú ide v prejednávanej veci, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka (rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i., C-397/01, body 98 a 100, ako aj G. Fuß, C-429/09, body 33 - 35 a 38). Otázkou, či do rozsahu pracovného času možno zaradiť aj stav pracovnej pohotovosti pracovníkov (lekárov, hasičov) taktiež zodpovedal Súdny dvor v rozsudku G. Fuß (C-429/09 týkajúci sa hasičov), J. Vorel (C-437/05 týkajúci sa lekárov) a Pfeiffer (C-397/01 týkajúci sa lekárskeho záchranárov), pričom dospel k záveru, že pracovná pohotovosť tvoriaca súčasť týždenného pracovného času v spojení s ďalším "riadnym" pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas a rovnako túto pracovnú pohotovosť je nevyhnutné považovať za pracovný čas, ak je zamestnanec povinný byť na pracovisku. Súdny dvor EÚ v rozhodnutí G. Fuß taktiež konštatoval, že právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby prekračuje týždennú hranicu upravenú v čl. 6

písm. b) uvedenej smernice (bod 25 rozsudku G. Fuß C-429/09). Zároveň vyslovil aj to, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku, alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Vyslovil, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi (rozsudky Pfeiffer a i., už citovaný, body 103 až 106, ako aj Fuß, body 56 až 59). V bode 38 je uvedené, že za týchto podmienok má pracovník, ako je G. Fuß, ktorého v zásahovej službe zamestnáva Stadt Halle, právo sa priamo dovolávať ustanovení čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES voči takému verejnoprávnemu zamestnávateľovi na účely dodržania práva na priemerný pracovný čas neprekračujúci 48 hodín, ktoré vyplýva z tohto ustanovenia.

10. Smernica umožňuje členským štátom ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie, nepresahujúce štyri mesiace. Na to, aby sa takéto ustanovenie mohlo uplatňovať, bolo nevyhnutné, aby bolo prevzaté do právneho poriadku Slovenskej republiky. Zo zákona č. 315/2001 Z.z. nevyplýva, že by SR uvedené ustanovenie prevzala a teda že by maximálny týždenný pracovný čas bolo možné dodržiavať a skúmať v rámci referenčného obdobia 4 mesiacov, resp. za splnenia smernicou stanovených podmienok, aj v dlhšom období. Keďže Slovenská republika neprevzala v žiadnom svojom ustanovení zákona č. 315/2001 Z.z. ani inom zákone, upravujúcom právne postavenie príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, články smernice o stanovení maximálneho týždenného pracovného času, nemožno konštatovať ani to, že by prevzala, resp. že by do právneho poriadku SR boli transponované ustanovenia smernice o možnosti určenia referenčného obdobia, v ktorom by sa maximálny týždenný pracovný čas posudzoval. Ust. § 86 zákona č. 315/2001 Z.z. sa týkajú nerovnomerného rozvrhnutia služobného času, avšak uvedené nesúvisí s maximálnym obmedzením týždenného pracovného času podľa smernice. Vzhľadom na uvedené, námietka žalovaného o zisťovaní splnenia podmienok v rámci referenčného obdobia bola nedôvodná, nakoľko ustanovenie o referenčnom období, súvisiacom s maximálnou výmerou týždenného pracovného času, taktiež nebolo do právneho poriadku SR riadne prevzaté, a preto sa žalovaný nemôže dovolávať jeho aplikácie.

11. Poukazujúc na judikatúru Súdneho dvora EÚ, z ktorej jednoznačne vyplýva, že Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, mal súd prvej inštancie za jednoznačne splnené predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú porušením práva Únie, keďže v danej veci došlo k porušeniu práva žalobcu na oddych, zabezpečený stanovením maximálneho týždenného pracovného času v trvaní 48 hodín, ktoré vyplýva z ust. čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, ktoré má priamy účinok, keďže je dostatočne jasné a určité a jeho cieľom bolo priznať jednotlivcovi práva. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že išlo o porušenie dostatočne závažné a medzi týmto porušením a spôsobenou škodou jednotlivcovi existuje priama príčinná súvislosť.

12. Judikatúra Súdneho dvora EÚ, konkrétne rozsudky (C-429/09, C-445/06), podmienky aby žalobca vykonal úkony, ktorými by upozornil zamestnávateľa na porušenie práva resp. ktorými by namietal rozvrhnutie pracovného času, neustanovujú, preto by bolo v rozpore so zásadou efektivity, aby žalovaný bol zvýhodnený oproti žalobcovi, ktorého práva boli porušené. Nemožno ochraňovať žalovaného, ktorý porušil svoje povinnosti vyplývajúce z komunitárneho práva a prenášať zodpovednosť na žalobcu, aby sa tento domáhal odstránenia protiprávneho stavu najprv u zamestnávateľa, nakoľko uvedeným postupom nie je podmieňované vyvodzovanie zodpovednosti fyzickej osoby voči členskému štátu za nesprávne transponovanie smernice, ktoré priamo upravuje práva pre tieto fyzické osoby.

13. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že žalobca v priebehu takmer troch rokov, za ktoré si uplatnil nárok na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy, odpracoval 22-krát vyšší počet hodín v rámci týždenného pracovného času ako bol maximálny týždenný pracovný čas podľa čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, bol žalobca z uvedeného dôvodu ukrátený v nemajetkovej sfére o čas odpočinku, ktorý mohol stráviť s blízkymi, resp. fyzicky a psychicky regenerovať. V súlade s princípom rovnocennosti komunitárneho a vnútroštátneho práva, súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, priznávanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv v zmysle § 13 v spojení s § 11 Občianskeho zákonníka, keďže v dôsledku konania, resp. nekonania žalovaného došlo k porušeniu práva žalobcu na súkromný a rodinný život, práva na odpočinok, aj do práva na ochranu jeho zdravia, a teda za tento zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie, pričom pri stanovení konkrétnej výšky náhrady prihliadal na kritéria stanovené zákonom a rozhodovacou

činnosťou súdov. Vzhľadom na formu zásahu, ktorá sa považuje v zmysle judikatúry Súdneho dvora za závažný zásah do práv, keď ide o nevratný stav straty niekoľkých stoviek hodín voľného času a času potrebného na regeneráciu fyzických síl, len samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadostučinením a práve peňažná náhrada predstavuje spôsobilé odškodnenie takto vzniknutej ujmy (rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/1/2020 zo dňa 19.11.2020). Bolo na rozhodnutí žalobcu, aké právne prostriedky ochrany osobnosti použije, či mu postačí konštatovanie porušenia jeho práv, alebo sa bude domáhať stanovenia dodatočného náhradného voľna, prípadne náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

14. Nemajetková ujma je taká ujma, ktorá sa premieťa do psychickej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti. Takáto ujma sa bezprostredne nepremieťa do fyzickej integrity ani do majetkovej sféry fyzickej osoby. Treba ju dôsledne odlišovať od majetkovej ujmy vzniknutej ako priamy dôsledok zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Náhrada nemajetkovej ujmy poskytuje najúčinnejšiu občianskoprávnu ochranu osobnosti fyzickej osoby. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je právo na súkromie a rodinný život. Posúdenie výšky nemateriálnej ujmy je závislé od úvahy súdu. Súd vo svojom rozhodnutí musí uviesť dôvody, pre ktoré bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v konkrétnej výške. I keď výška nemateriálnej ujmy je predmetom voľnej úvahy súdu, táto úvaha sa musí opierať o preskúmateľné hľadiská. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnuť aj na okolnosti za ktorých k porušeniu práva došlo. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, pričom samotná výška závisí od úvahy súdu a od posúdenia závažnosti vzniknutej ujmy, dĺžky času, po ktorú dochádzalo k protiprávnemu konaniu, intenzity zásahu, vzniknutých dôsledkov ako aj od posúdenia špecifických okolností konkrétneho prípadu.

15. V predmetnej právnej veci z výsluchu žalobcu vyplynulo, že tento vykonával namáhavú pracovnú činnosť, ktorá si vyžaduje plne sústredenie ako aj využívanie fyzických a psychických síl, v dôsledku čoho potrebuje dostatočný čas na regeneráciu fyzických i psychických síl, pričom tento čas je dlhodobo okliešťovaný, nakoľko žalobcovi je nariaďovaný výkon služobných povinností nad maximálny, smernicou povolený limit týždenného pracovného času v trvaní 48 hodín. Z predloženého výpisu z dochádzkového systému vyplýva, že za necelé 3 roky došlo u žalobcu 22-krát k prekročeniu týždenného pracovného času počas celkovo 16 mesiacov zo žalobou uplatneného obdobia. Z výsluchu žalobcu taktiež vyplývalo, že uvedené má vplyv aj na možnosť plánovať si voľnočasové aktivity, nakoľko nie vždy má dostatok času načerpať nové sily a budovať rodinné väzby, pričom žije v spoločnej domácnosti so svojou manželkou, ale aj s dvoma dospelými deťmi a jedným zvereným do poručníctva, pričom sa stará aj o svojich rodičov. Nemá čas na žiadne koníčky.

16. Poukazujúc na uvedené okolnosti prejednávanej veci a prípadu, na dlhodobé porušovanie práva žalobcu na dostatočný oddych, rozsah v akom dochádzalo k prekročovaniu maximálneho týždenného pracovného času (22x počas 16 mesiacov za žalobcom uplatnené obdobie takmer 3 rokov) ako aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka, z uvedených dôvodov súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca má nárok na primeranú finančnú náhradu v sume 1.700,- Eur, nakoľko porušením práva Únie bolo skutočne do jeho osobnostnej sféry zasiahnuté a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol zohľadňujúc aj skutočnosť, v akom rozsahu je priznávaná výška nemajetkovej ujmy žalobcom v obdobných súdnych sporoch v rámci SR.

17. Práca žalobcu ako hasiča je nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá, nakoľko v súčasnosti okrem požiarov zasahujú hasiči aj pri dopravných nehodách, hromadných haváriách, živelných pohromách, úniku nebezpečných, rádioaktívnych látok, množstve rôznych technických zásahov a rôznych záchranných prácach, pričom nezanedbateľná je aj ich osvetová činnosť ohľadom poučenia obyvateľstva a kontroly požiarneho zabezpečenia budov. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič

mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám, príp. aj aktivitám ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania.

18. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a keďže výška plnenia závisela od úvahy súdu, priznal žalobcovi právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy.

19. Proti I. a III. výroku rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie žalovaný z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietne a prizná mu náhradu trov konania.

20. Žalovaný v prvom bode odvolania namietal, že na to, aby mohol súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku skonštatovať, že uplatnený nárok žalobcu je dôvodný, musel by žalobca v prvom rade preukázať, že zákon č. 315/2001 Z. z. prebral Smernicu 2003/88/ES nesprávne, t. j. žalobca by musel poukázať na také ustanovenia zákona, ktoré by boli v rozpore s touto smernicou. V tejto súvislosti žalovaný namietal právomoc všeobecného súdu posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území Slovenskej republiky so smernicou Európskej únie. Pokiaľ súd prvej inštancie konštatoval, že obsah Smernice 2003/88/ES bol do zákona č. 315/2001 Z. z. prevzatý nesprávne, súd prvej inštancie si takýto záver podľa žalovaného nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku, nakoľko dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet súdneho sporu, kde sa posudzuje len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody, či nemajetkovej ujmy.

21. V druhom bode odvolania žalovaný opätovne namietol svoju pasívnu legitimitáciu, pričom zdôraznil, že je nevyhnutné rozlišovať medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky ako dvomi samostatnými subjektmi, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Podľa žalovaného súd prvej inštancie nevzal do úvahy potrebu rozlišovania medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“. Poukázal tiež na to, že ak sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nesprávne prebrala Smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., musel práve žalobca preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda, k čomu nemohlo dôjsť bez porovnania znenia zákona so smernicou. Skutočnosť, že zákon č. 315/2001 Z. z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, neznamená že by Smernica 2003/88/ES bola do zákona č. 315/2001 Z. z. prebratá nesprávne. Nebolo povinnosťou žalovaného skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia Smernice 2003/88/ES do textu zákona č. 315/2001 Z. z., aj vzhľadom na priamy účinok Smernice Európskej únie. Prípade nesprávnej aplikácie smernice môže byť spôsobený, ak si adresát účinkov smernice vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom, čo v inom ponímaní znamená, že smernica môže byť do vnútroštátneho právneho poriadku prebratá správne, ale jej konkrétne použitie (t. j. aplikácia) môže byť v konkrétnom prípade v rozpore s cieľom a obsahom smernice. Preto až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. Žalobca namietal nesprávne prebratie Smernice 2003/88/ES, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade žalobcu, pričom žalovaný pri preberaní Smernice de facto neporušil žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda a tým ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca uplatňuje v tomto súdnom konaní, navyše, ide o nároky, ktoré vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu, pričom sa mzdový nárok „skrýva“ za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Miera zodpovednosti za prípadný vznik škody sa musí rozlišovať medzi dvomi samostatnými subjektmi (Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, resp. Hasičským záchranným zborom). Žalovaný teda nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu Smernice 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Preto aj keby súd prvej inštancie konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou žalovaného za správnosť prebratia smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky. Preto súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitimitácie žalovaného v tomto konaní.

22. V treťom bode odvolania žalovaný namietal, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť Smernice 2003/88/ES, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vzhľadom na charakter vykonávaných činností a tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje

v plnom rozsahu. Štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúcích zásahovú činnosť možno jednoznačne subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifická štátnej služby príslušníkov policajného zboru ako aj profesionálnych vojakov. Rovnako úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov týkajúcich sa civilnej ochrany, integrovaného záchranného systému ako aj právnej úpravy samotného Hasičského a záchranného zboru, bez akýchkoľvek pochybností subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci vykonávajúci zásahovú činnosť, plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarmi aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranských činností. Z tohto dôvodu sú činnosti vykonávané príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru pri zásahovej činnosti práve tými osobitnými činnosťami služieb civilnej obrany, na ktoré sa Smernica 89/391/EHS nevzťahuje. Rozhodnutie vo veci V 429/09 G. Fuss sa týka „mestského hasiča“ - zamestnanca StadtHalle, preto ho nie je možné považovať za smerodajné, nakoľko režim výkonu hasičských činností v takomto zriadení a štruktúre mestských hasičov sú absolútne odlišné od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike, ktorého zriaďovateľom je štát (nie obec) a sú im poskytnuté rôzne osobitné výhody od „definitívny“ až po systém sociálneho zabezpečenia, tak ako v prípade príslušníkov Policajného zboru.

23. V štvrtom bode odvolania k nároku na náhradu škody žalovaný poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené na úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie nasledovne: 1) cieľom porušenej právnej normy Európskej únie je priznať jednotlivcom práva, 2) porušenie je dostatočne závažné a 3) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje príčinná súvislosť. Žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody nejakým spôsobom. Žalovanému nie je zrejmé, ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol odmeňovaný. Hoci počas tejto služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, od žalobcu sa nevyžaduje „aktívna činnosť“, teda nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, len na základe pokynu svojho zamestnávateľa, čo znamená, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Pokiaľ súd prvej inštancie napriek všetkým skutočnostiam dospel k záveru, že služobná pohotovosť je pracovným časom, a teda má sa zarátavať do pracovného fondu, samo o sebe to ešte nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Čo sa týka posúdenia, či došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálne 48 hodinový týždenný pracovný čas, bolo by potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie, keďže nie všetky hodiny odpracovanej pohotovosti sú totiž hodinami nad maximálny limit pracovného času. Takisto bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období 6 mesiacov. Tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy. Dôkazné bremeno v sporovom konaní zaťažuje žalobcu, pričom žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená.

24. Keďže súd prvej inštancie právny nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenia Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy, žalovaný zotrval na svojich tvrdeniach ohľadne určenia jej výšky, ktorá je na zväžení súdu, pričom priznanú výšku považuje za neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu podľa jeho názoru podstatne vyššia. Žalobca doposiaľ nepreukázal zásah do súkromného, rodinného života či nepriaznivost' zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej značnej miere, ktorá by odôvodňovala výšku súdom priznanej sumy. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka priznať len ako sekundárnu kompenzáciu vtedy, ak by iná náprava nebola možná, resp. ak by sa takáto satisfakcia nezдалa postačujúca, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo vážnosť v spoločnosti, čo v prípade žalobcu nebolo preukázané. Žalovaný poukázal aj na skutočnosť, že žalobca sa žalobou nedomáha, aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“ do jeho práva na ochranu jeho osobnosti, ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu, teda podaná žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, ale naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. V súdnom konaní nebolo na základe výpovede žalobcu ani iným dôkazným

prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu, ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy.

25. Žalovaný zároveň podal odvolanie aj voči výroku, ktorým súd priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Žalovaný sa s týmto názorom súdu prvej inštancie nestotožňuje, pretože nárok žalobcom bol nesprávne uplatnený a má za to, že aj v danom prípade sa jedná o nesprávne právne posúdenie veci.

26. K odvolaniu sa vyjadril žalobca, ktorý v úvode zdôraznil, že predmetom konania je žaloba žalobcu o zaplatenie nemajetkovej ujmy za porušenie práva EÚ Slovenskou republikou, pričom zo žaloby vyplýva, že do zákona o Hasičskom a záchrannom zbere (zákon č. 315/2001 Z. z.) sa v dôsledku nesprávneho prebratia smernice nepremietlo ustanovenie jej Čl. 6 písmeno b) o 48-hodinovej týždennej pracovnej dobe pre hasičov, čím došlo k porušeniu únieového práva žalobcu.

27. K námietke právomoci súdu žalobca uviedol, že každý vnútroštátny súd členského štátu EÚ je v rámci svojich právomocí a voľnej úvahy, ktorú mu priznáva vnútroštátne právo, povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom únie. Ak takáto interpretácia nie je možná súd je povinný bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorou by sa mala uviesť vnútroštátna právna norma do súladu s únieovým právom (C 231 - 233/06, C 128-131/07). Každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť únieového práva pred vnútroštátnym právom a vo svojej rozhodovacej činnosti sa nemôže zbaviť povinnosti uprednostniť únieovú normu pred vnútroštátnou normou.

28. K námietke nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného žalobca uviedol, že žalovaný ako členský štát a adresát Smernice 2003/88/ES po vstupe do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. Nakoľko Smernica 2003/88/ES je určená štátu, ktorý zodpovedá za jej správnu transpozíciu, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím Smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitímovaný práve žalovaný.

29. K pôsobnosti Smernice 2003/88/ES aj pre hasičov žalobca uviedol, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES, na ktorý odkazuje Smernica 2003/88/ES, sa zaoberali viaceré rozsudky Súdneho dvora EÚ (tiež ako „SD EÚ“), výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorými je tvrdenie žalovaného v nesúlade. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Pfeiffer (C 397/01, bod 53 a 55), rozhodnutie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom SD EÚ potvrdil, že na „činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v Čl. 2 ods. 2 smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok“ (C 52/04, bod 57) a na rozhodnutie R. Matzak (C 518/15, bod 27), pričom aj samotná Smernica 2003/88/ES v článku 17 ods. 3 bode iii) výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Takáto úprava by nemala žiadny zmysel, ak by bola takáto činnosť ako celok vylúčená zo smernice 89/391/EHS, nakoľko v takomto prípade by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. Preto nie je možné súhlasiť s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané Hasičským a záchranným zborom SR a aj pre výkon týchto služieb garantuje 48 hodinový priemerný týždenný pracovný čas podľa Čl. 6 písmeno b) Smernice 2003/88/ES.

30. Pokiaľ ide o čas pracovnej pohotovosti, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že čas, v rámci ktorého pracovník skutočne nevykonáva žiadnu činnosť v prospech svojho zamestnávateľa, nepredstavuje nevyhnutne „čas odpočinku“ na účely uplatnenia Smernice 2003/88 (rozsudok C 514/20 bod 32). Súdny dvor dospel k záveru, že v rámci tohto času pracovnej pohotovosti sa pracovník, ktorý je povinný zdržiavať sa na svojom pracovisku a byť okamžite k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, musí zdržiavať mimo svojho rodinného a sociálneho prostredia a má len malý priestor organizovať si čas, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje. Celú túto dobu treba preto kvalifikovať ako „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88 bez ohľadu na pracovnú činnosť skutočne vykonávanú pracovníkom počas uvedenej doby (rozsudky Jaeger, C 151/02, EU:C:2003:437, bod 65; Pfeiffer a i., C 397/01 až C 403/01, bod 93, ako aj Dellas a i., C 14/04, body 46 a 58). Z vyššie uvedených skutočností ako aj z potreby, podľa ktorej sa má článok 2 bod 1 Smernice 2003/88 vykladať s prihliadnutím na článok 31 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie vyplýva, že pod pojem „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88 spadajú všetky

časy pracovnej pohotovosti vrátane tých, ktoré boli zabezpečované vo forme nepretržitej dostupnosti, v rámci ktorých majú obmedzenia uložené pracovníkovi takú povahu, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať počas týchto období s časom, v ktorom sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom (rozsudok C 514/20, bod 37). Navyše stanovením práva každého pracovníka na obmedzenie maximálneho pracovného času a na doby denného a týždenného odpočinku, smernica 2003/88 spresňuje základné právo, ktoré je výslovne zakotvené v článku 31 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, a preto sa má vykladať v súlade s týmto článkom 31 ods. 2. Z toho najmä vyplýva, že ustanovenia Smernice 2003/88 nemožno vykladať reštriktívne v neprospech práv, ktoré pracovníkovi vyplývajú z tejto smernice (rozsudok zo 14. mája 2019, CCOO, C 55/18, body 30 až 32).

31. Žalobca tiež nesúhlasil s argumentáciou žalovaného ohľadom výpisov z dochádzkového systému SAP, ktoré žalovaný nepovažoval za dôkaz. Žalobca poukázal, že z predloženého výpisu z dochádzkového systému SAP vyplýva evidencia pracovného času žalobcu uvedením plánovaných hodín (skratka "PH") ako aj skutočne odpracovaných hodín (skratka "OH"), pričom výpis z dochádzkového systému SAP za ten-ktorý mesiac prestal byť plánovaným rozvrhom služobného času hneď po ukončení daného mesiaca, keď nadriadený žalobcu potvrdil do evidencie skutočne odpracované hodiny žalobcu za daný mesiac (bez času služobnej pohotovosti), ktorý údaj o rozdiel medzi plánovaným a skutočne odpracovaným časom (skratka "RO") je uvedený v predloženej výpise za každý mesiac a potvrdzuje jeho reálne odpracované hodiny (bez času služobnej pohotovosti), a teda aj neopodstatnenosť námietky žalovaného.

32. Žalobca nesúhlasil s námietkou žalovaného, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keďže so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené (právo na ochranu zdravia a právo na súkromie) a jeho okolnosti nemožno podľa žalobcu podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým je zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti. Občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti uvedené v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sú podľa žalobcu uvedené len príkladom, právna úprava nevyklučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t. j. žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES) je dôvodný taký záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát) a rovnako podľa žalobcu neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne.

33. Žalobca preto navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a priznal žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania.

34. Žalovaný v odvolacej replike uviedol, že sa v plnom rozsahu pridrižiava svojho odvolania a všetkých svojich vyjadrení a podaní.

35. Žalobca v odvolacej duplike uviedol, že zotrváva na svojich doterajších podaniach a vyjadreniach.

36. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP) oprávnenou osobou (§ 359 CSP), prejednal odvolanie podané žalovaným a preskúmal rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 378 a nasl. CSP bez toho, aby nariadil pojednávanie podľa § 385 CSP (a contrario). Pretože rozsudok vo veci samej musí byť verejne vyhlásený, odvolací súd uverejnil v zákonom stanovenej lehote miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a webovej stránke Krajského súdu v Prešove (§ 219 ods. 1, 3 CSP). Po prieskume napadnutého rozsudku (§ 379, § 380 ods. 1, 2 CSP) dospel odvolací súd k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné a rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné potvrdiť.

37. So zreteľom na obsah odvolania žalovaného, v odvolacom konaní bol preskúmaný len napadnutý I. výrok o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 1.700,- eur a III. výrok o trovách konania, a preto

II. výrok rozsudku, ktorým súd prvej inštancie žalobu žalobcu v prevyšujúcej časti zamietol, v odvolacom konaní preskúmaný nebol a ako taký nadobudol právoplatnosť.

38. Žalovaný napadol rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d), f) a h), teda že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

39. K posúdeniu odvolacej námietky týkajúcej sa inej vady konania s následkom nesprávneho rozhodnutia vo veci podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d) CSP odvolací súd uvádza, že odvolateľ by mal minimálne uviesť, aké pochybenie v procesnom postupe súdu prvej inštancie nastalo, ktoré nie je subsumovateľné pod ostatné odvolacie dôvody, avšak len za predpokladu, že mohlo mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Zároveň pochybenie v procesnom postupe súdu znemožňuje realizáciu práv strany sporu by malo dosiahnuť určitú intenzitu, ktorá by odôvodnila záver o tom, že celé konanie sa javí ako nespravodlivé. Konkrétne pochybenie súdu preto musí byť hodnotené v kontexte celého konania.

40. Odvolací súd po preštudovaní odvolania žalovaného nezistil, aké konkrétne pochybenie v procesnom postupe súdu prvej inštancie je žalovaným vytkané. Z obsahu odvolania vyplýva, že žalovaný namieta nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie veci, čo sú však samostatné odvolacie dôvody. Preto odvolací súd konštatuje, že odvolacia námietka podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d) CSP nie je dôvodná.

41. Čo sa týka námietky žalovaného, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, odvolací súd uvádza, že nielen súdnou praxou, ale aj teóriou práva je ustálené, že dokazovanie v súdnom spore prebieha vo viacerých fázach - od navrhnutia dôkazu, cez jeho zabezpečenie, vykonanie a následné vyhodnotenie. Kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou strán sporu, len súd rozhodne, ktorý z označených a navrhnutých dôkazov vykoná. Miera dokazovania teda spočíva v získavaní dôležitých poznatkov, na základe ktorých súd stanoví skutkový stav v prejednávanej veci a z ktorého potom vychádza a na ktorý následne aplikuje aj konkrétnu právnu normu, resp. právne normy, teda rozhoduje. Zistenie skutkového stavu, ktorý objektívne zodpovedá stavu veci je jednou z najdôležitejších činností v rámci sporového konania, pretože je základným predpokladom vôbec pre rozhodnutie súdu. Dôkazmi overený skutkový stav je významný však aj z hľadiska posúdenia správnosti tvrdení strán sporu a unesenia dôkazného bremena, ktoré je predpokladom ich úspešnosti, a to obzvlášť v sporovom konaní (pozri nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 350/08 zo dňa 30.9.2010 a primerane rozsudok NS SR sp. zn. 4Cdo/256/2012).

42. Čo sa týka nesprávneho právneho posúdenia veci, odvolací súd poukazuje, že právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav; je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

43. Podľa § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

44. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, ktoré vo svojom odôvodnení reflektuje na všetky námietky žalovaného, ktoré opätovne predkladá aj v odvolacom konaní. Súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav vychádzajúc z vykonaných dôkazov a správne aplikoval príslušné právne normy, ako aj právo Európskej únie vrátane záväznej judikatúry Súdneho dvora EU. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia v nadväznosti na odvolacie námietky žalovaného odvolací súd dodáva nasledovné.

45. V prejednávanej veci je nesporné, že žalobca bol príslušníkom Hasičského a záchranného zboru s miestom výkonu služby v Humennom. Žalobca výpisom z dochádzkového systému za obdobie od 28.6.2020 do 31.3.2023 preukazoval, že v danom období bolo porušované jeho právo na 48 hodinový týždenný pracovný čas vyplývajúci z článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES a právo na primeraný odpočinok po práci, za čo požadoval od Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie náhradu nemajetkovej ujmy vo forme finančného plnenia. Žalovaný nerozporoval skutočnosť, že žalobca v uvedenom období bol v rámci výkonu štátnej služby a služobnej pohotovosti v mieste výkonu služby k dispozícii zamestnávateľovi pripravený na prípadný zásah viac ako 48 hodín týždenne, avšak namietal, že by žalobcovi nárok na škodu voči nemu z dôvodov ním uvádzaných vôbec vznikol.

46. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcom porušením práva EÚ v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno zaradiť medzi tzv. súkromnoprávne spory. Skutočnosť, že žalovanou stranou v takomto spore je štát, je bez právneho významu, keďže z judikatúry Súdneho dvora EÚ jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy.

47. Súd prvej inštancie bol v rámci svojej právomoci v prejednanom spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva únie pri preberaní Smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky, to znamená skúmať, či zákon č. 315/2001 Z. z. zodpovedá cieľom článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. Každý vnútroštátny súd členského štátu EÚ je v rámci svojich právomocí a voľnej úvahy, ktorú mu priznáva vnútroštátne právo, povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom únie. Ak takáto interpretácia nie je možná, súd je povinný bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorou by sa mala uviesť vnútroštátna právna norma do súladu s úniou (C-231-233/06, C-128-131/07). Každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť úniou práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť úniou normu pred vnútroštátnou normou. Súd prvej inštancie tak mal právomoc posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so Smernicou 2003/88/ES.

48. Otázkou právomoci sa súd prvej inštancie zaoberal v bode 9. napadnutého rozsudku, preto je nedôvodná námietka žalovaného, že napadnutý rozsudok vykazuje znaky arbitrárnosti.

49. Z dôvodu nesprávnej transpozície smernice do zákona č. 315/2001 Z. z., žalobca nemal možnosť požadovať od zamestnávateľa dodržiavanie požiadaviek upravených ustanoveniami smernice. Na služobný pomer žalobcu sa vzťahuje právna úprava zákona č. 315/2001 Z. z., preto porušenie právnej normy vyplývajúcej z unijného práva nezaťažuje služobný úrad žalobcu, ale žalovaného. Žalovaný nedôvodne namietal, že za protiprávny stav má byť zodpovedný zamestnávateľ, lebo zamestnávateľ žalobcu sa riadi existujúcou právnou úpravou zákonom č. 315/2001 Z. z., za čo nesie zodpovednosť výlučne žalovaný. Súd prvej inštancie správne poukázal na uplatnenie zásady efektivity a judikatúru Súdneho dvora, ktorá umožňuje žalobcovi domôcť sa práva voči žalovanému ako pôvodcovi stavu, ktorý je v nesúlade so záväznými ustanoveniami smernice. Až v prípade správne prevzatej smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky by dotknutý zamestnanec žaloval zamestnávateľa z titulu porušenia vnútroštátnej úpravy pracovného času.

50. Odvolací súd poukazuje na to, že žalovaný v rámci preberania Smernice 2003/88/ES po vstupe do Európskej únie nezohľadnil skutočnosť, že pracovná (služobná) pohotovosť predstavuje pracovný (služobný) čas pracovníka, a teda cieľ článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nebol v prípade zákona č. 315/2001 Z. z. dosiahnutý. Vo všeobecnosti platí, že smernica ako špecifický prameň práva Únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku. Na tento účel musia byť ustanovenia smernice prebraté tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, aby sa zachovala ich konkrétnosť, presnosť a jasnosť a aby sa prebratím Smernice do vnútroštátneho práva dosiahol stav, ktorý je v súlade s účelom sledovaným smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť v členskom štáte. Z hľadiska prejednaného sporu článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

51. Zo súdom prvej inštancie citovaných ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. vyplýva, že zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci určenej služobnej pohotovosti. Aj keď v oboch prípadoch ide o výkon štátnej služby, služobná pohotovosť sa nezapočítava do služobného času príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Smernica 2003/88/ES v článku 2 bod 1 a 2 ustanovuje, že pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi a (alebo) praxou a čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Z uvedeného vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti príslušníka Hasičského a záchranného zboru má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon č. 315/2001 Z. z. tak v rozpore so Smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času príslušníka Hasičského a záchranného zboru vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti, pričom Smernica 2003/88/ES neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici.

52. Ohľadne námietky žalovaného, či sa Smernica 2003/88/ES vzťahuje aj na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru, odvolací súd uvádza, že pri rozhodovaní je potrebné vychádzať nielen zo samotného znenia Smernice 2003/88/ES, ale aj z príslušnej judikatúry Súdneho dvora EÚ, tak ako to učinil aj súd prvej inštancie, pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva Únie, ktorý podal Súdny dvor EÚ (rozsudok C-261/21 zo dňa 7.7.2022). Súdny dvor EÚ rozhodol, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor EÚ tiež rozhodol, že Smernica sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom, alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám. Na účely Smernice 2003/88/ES nemôže byť pojem pracovníka vykladaný rôzne podľa vnútroštátnych právnych predpisov, ale má autonómny význam právo Únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať nijaký dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva Únie. Skutočnosť, či je niekto podľa vnútroštátneho práva profesionálny alebo dobrovoľný hasič nie je relevantná na charakteristiky pracovníka, na ktorého sa vzťahujú ustanovenia Smernice 2003/88/ES (C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer, body 52 a 55, C-429/09 vo veci Fuss, bod 27 až 30, C-518/15 vo veci Matzak). Súdny dvor EÚ v uvedených rozhodnutiach tiež opakovane judikoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva. Odvolacia námietka žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru, je tak nedôvodná.

53. Osobitne v prípade hasičov Súdny dvor EÚ potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený Smernicou 2003/88/ES. Nakoľko aj žalobca musel byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, celý čas služobnej pohotovosti je potrebné započítavať do pracovného času žalobcu. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť bola žalobcovi vyplácaná náhrada. Súdny dvor EÚ dodal, že ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka, vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas doby pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom, predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (C-214/20 zo dňa 11.11.2021, C-580/19 zo dňa 09.03.2021, C-107/19 zo dňa 09.09.2021 a C-344/19 zo dňa 09.03.2021). Tento záver sa preto aj podľa odvolacieho súdu vzťahuje aj na žalobcu.

54. Vo vzťahu k pôsobnosti cit. Smernice na žalobcu, t.j. na hasičov, resp. príslušníkov Záchranného a hasičského zboru, jej výklad bol uvedený aj v rozsudku Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01

až C-403/01 zo dňa 5.10.2004 Pfeiffer a i., ako aj v uznesení Súdneho dvora vo veci C-52/04 zo dňa 14.7.2005 Personalrat der Feuerwehr Hamburg. V prejednávanej spore sa na činnosť, vykonávanú žalobcom v rámci služobného pomeru, výnimka nevzťahuje. Cieľom Smernice 89/391 je podpora zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci. Z čl. 2 ods. 1 vyplýva, že rozsah pôsobnosti je nutné chápať širšie, teda výnimky z pôsobnosti uvedené v čl. 2 ods. 2 v prvom pododseku je potrebné vykladať zužujúco. Čl. 2 ods. 2 v prvom pododseku nevyklučuje z pôsobnosti smernice služby civilnej ochrany en bloc, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb. Rozsah pôsobnosti sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, ktoré dovoľuje smernica členským štátom chrániť. Jej účelom bolo zabezpečenie riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu – napríklad katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Taká služba civilnej ochrany v užšom zmysle sa odlišuje od štandardnej, základnej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Záchranného a hasičského zboru. Nevyznačuje sa žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, takže sa na ňu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 prvom pododseku Smernice 89/391. Na jednej strane zákonodarca Spoločenstva síce vychádzal zo zásady použiteľnosti Smernice 2003/88/ES na takéto činnosti, na strane druhej, dal možnosť členským štátom odchyliť sa za určitých podmienok od jednotlivých ustanovení smernice (článok 17). V článku 17 ods. 3 písm. b) iii) Smernice 2003/88/ES sa uvádza, že v súlade s odsekom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky článkov 3, 4, 5, 8 až 16 v prípade činností spojených s potrebou nepretržitej služby alebo výroby, najmä protipožiarna služba a služby civilnej ochrany. Odchýlku od článku 6 však Smernica nepripúšťa ani v prípade takéhoto charakteru činnosti.

55. Zo záverov uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg vyplýva, že článok 2 smernice Rady 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, ako aj článok 1 ods. 3 Smernice Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, ako je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže článok 6 bod 2 Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas, vzťahujúci sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie, bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek; aj v takejto výnimočnej situácii však musia byť v čo najväčšom rozsahu zachované ciele Smernice 89/391. Čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/EHS definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 Smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391 sa v zmysle čl. 2 ods. 1 uplatňuje „na všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecne uvedené činnosti služieb (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.) Ako vyplýva z ods. 2 prvého pododseku, neuplatňuje sa uvedená smernica tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany.

56. Aj keď služba žalobcu okrem plnenia úloh pri zdolávaní požiarov zahŕňala aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, najmä pri poskytovaní priameho výkonu záchranných činností pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach a teda, musel čeliť udalostiam, ktoré prirodzene fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek; aj v takejto výnimočnej situácii však musia byť v čo najväčšom rozsahu zachované ciele Smernice 89/391. Súdny dvor aj v tomto uznesení dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky, ktorá je uvedená v článku 2 ods. 2 prvom pododseku Smernice 89/391, bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, ako aj verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností - napríklad v prípade katastrofy. Odvolací súd na základe vyššie uvedeného tak uzatvára, že služobná činnosť žalobcu patrila do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

57. Námietskou žalovaného o potrebe zohľadnenia nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasičov v referenčnom období 6 mesiacov sa súd prvej inštancie zaoberal v bode 12. napadnutého rozsudku.

58. Polemika žalovaného v podanom odvolaní, keď uvádza, že otáznym zostáva akú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou, neobstojí. Námietka, že pokiaľ nie je nariadený služobný zákrok, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, s poukazom na to, že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych zamestnanca a v čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť, a teda mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, rovnako neobstojí, a to z dôvodu, že žalobca vykonával službu na mieste určenom zamestnávateľom, musel tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusel byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a že mal vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musel byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti, nenachádzal sa, a teda bol oddelený od svojho vlastného sociálneho, súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám bola z týchto dôvodov fakticky vylúčená.

59. Žalovaný vo svojom odvolaní argumentoval s poukazom na rozsudok Súdneho dvora C-46/93 a C-48/93 vo veci Brasserie du pecher a Factortame a namietal, že žalobca nepreukázal, že vyvinul primerané úsilie, aby sa vyhol škode alebo obmedzil jej rozsah, resp. že by využil dostupné prostriedky na svoju ochranu, ktoré mal k dispozícii, žiadnym spôsobom neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, že výkon služobnej pohotovosti pociťuje ako výraznú ujmu. Odvolací súd však považuje za potrebné poukázať na neskoršiu judikatúru Súdneho dvora, predovšetkým na rozsudok C-445/06 vo veci Danske Slagterier. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Súdny dvor už teda rozhodol, že výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva Únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo Únie a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel. Pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať. Vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka. Okrem toho treba zdôrazniť, že v takej veci ako vo veci samej, ktorá sa týka porušenia ustanovenia práva Únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa vo verejnom sektore, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva Únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržovanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňaté z ich dodržovania. Vyžadovanie takejto podmienky by totiž znamenalo spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržovanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88 nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržovanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, ale naopak, zamestnávateľovi nariaďuje, aby v prípade, ak je do vnútroštátneho práva prebratá výnimka upravená v článku 22 tej istej smernice, získal osobný, výslovný a slobodne vyjadrený súhlas uvedeného pracovníka s tým, že sa vzdáva práv priznaných týmto článkom 6 písm. b), čo v danom prípade preukázané nebolo.

60. Čo sa týka samotného nároku na náhradu škody, predpoklady, že žalovaný zodpovedá za škodu spôsobenú žalobcovi porušením jeho práva vyplývajúceho z noriem EÚ, sú splnené, pretože 1/ článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas

vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín, 2/ uvedené ustanovenie nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože slovenský právny poriadok umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, 3/ porušenie uvedeného článku vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy EÚ, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva, ktoré je v zjavnom rozpore aj s judikatúrou Súdneho dvora EÚ (napr. C-429/09) a 4/ porušenie tejto normy malo za následok ukrátenie času na odpočinok žalobcu resp. času tráveného inak ako v mieste jeho pracoviska.

61. Povaha vzniknutej škody má nemajetkovú povahu, preto aj podľa názoru odvolacieho súdu, je pri priznaní nároku na jej náhradu možné použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osobe podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka, nakoľko tieto ustanovenia upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie k náhrade škody žalobcu v dôsledku porušenia únieového práva. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj únieové právo uznáva, že v dôsledku jeho porušenia môže dôjsť u poškodenej osoby k náhrade nemateriálnej ujmy. Pokiaľ žalovaný v odvolaní namietal, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, odvolací súd uvádza, že so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené a jeho okolnosti, nemožno podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým je zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti. Občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti uvedené v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sú uvedené len príkladmo, právna úprava nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Z ustanovenia § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie, pričom týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t. j. žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne. Aj z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti je len príkladom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Berúc do úvahy judikatúru Súdneho dvora EÚ možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch.

62. Žalobca v dôsledku rozvrhu pracovného času, ktorý bol v rozpore s právom EÚ, prišiel o veľký počet hodín voľného času, ktorý by inak venoval rozvíjaniu osobných, rodinných, priateľských vzťahov i fyzickej a psychickej relaxácii. Nerešpektovaním čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES pri rozvrhovaní pracovného času žalobcu došlo k zásahu do práv žalobcu na vedenie súkromného, rodinného života i do práva na ochranu jeho zdravia, za ktorý zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie. Vzhľadom na formu zásahu, ktorá sa považuje v zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ za závažný zásah do práv, keď ide o nevratný stav straty niekoľkých hodín voľného času a času potrebného na regeneráciu pracovných síl, len samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením, a práve peňažná náhrada predstavuje spôsobilé odškodnenie takto vzniknutej ujmy. Peňažná náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovaciú, nielen symbolickú, na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká.

63. Odvolací súd teda uvádza, že je v zhode s názorom súdu prvej inštancie, že žalobcovi ako fyzickej osobe vzniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Keďže nemajetkovú ujmu nie je možné nahradiť inak z dôvodu uplynutia času, berúc do úvahy špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie tohto zásahu, nie je primerané porovnávanie s inými obdobnými prípadmi zásahov, ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní. Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznané v prípadoch zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny a ani neprevyšuje náhrady priznané obetiam trestných činov. K námietke žalovaného o tom, že výška nemajetkovej ujmy by nemala byť vyššia ako náhrady priznané obetiam trestných činov, odvolací súd osobitne uvádza, že v predmetnej veci nejde o nárok na náhradu

nemajetkovej ujmy majúci svoj základ v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorý v ustanovení § 17 explicitne reflektuje na potrebu rešpektovania výšky náhrad priznávaných obetiam trestných činov, a preto je aj v tomto smere odvolacia námietka žalovaného nedôvodná.

64. Žalobca vypovedal, že v práci strávil 24 hodín, avšak do fondu pracovného času mu bolo započítaných len 16 hodín. Bol ukrátený na čase, ktorý mohol stráviť so svojou rodinou, manželkou, deťmi, rodičmi. Aby mohol tráviť viac času s rodinou, odišiel do výsluhového dôchodku. Málo času mu zostávalo na koníčky, priateľov a iné aktivity. V práci strávil 240 hodín a ešte musel koncom mesiaca nadpracovať hodiny, pretože mu bolo povedané, že v práci strávil 160 hodín. Tento čas mohol stráviť inde, s rodinou, priateľmi. Preto je nedôvodná námietka žalovaného, aby žalobca pred súdom prvej inštancie ani netvrdil, tobôž nepreukázal, že by jeho práca bola výlučným dôvodom, pre ktorý sa rodine venoval menej. K námietke žalovaného, že žalobca nepreukázal, aby zásah mal negatívny dopad na jeho zdravotný stav, odvolací súd poukazuje, že žalobca vypovedal, že oddych medzi jednotlivými pracovnými zmenami nepovažoval za dostatočný, čo je tiež negatívny dopad na zdravotný stav.

65. Závery súdu prvej inštancie o primeranosti finančnej náhrady vo výške 1.700,- eur v tomto prejednávacom prípade sú tak aj podľa názoru odvolacieho súdu správne a priznaná výška je aj riadne a presvedčivo odôvodnená. Svoje rozhodnutie založil na právom predvídaných okolnostiach, prihliadajúc podľa povahy veci k porovnateľným kritériám, a ním stanovený rozsah nemajetkovej ujmy spĺňa podmienku primeranosti. Odvolací súd považuje výšku nemajetkovej ujmy primeranú k závažnosti nezákonného zásahu, spočívajúc v obmedzení žalobcu slobodne nakladať s voľným časom a organizovať sociálny a rodinný život a rovnako považuje odvolací súd výšku nemajetkovej ujmy primeranú k okolnostiam za ktorých k zásahu došlo, spočívajúc v dlhodobom časovom horizonte, v rámci ktorého dochádzalo k porušovaniu práv žalobcu.

66. Odvolací súd ďalej pripomína princíp právnej istoty, ktorý je imanentným znakom právneho štátu (napr. PL. ÚS 36/95), a ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Obsahovým komponentom princípu právnej istoty je veľmi zjednodušene povedané rovnaká odpoveď na právnu otázku za rovnakého alebo analogického skutkového stavu. Z uvedeného zároveň vyplýva, že pokiaľ je splnená podmienka existencie rovnakého alebo analogického skutkového stavu, je splnený základný predpoklad na to, aby súd na účel dodržania princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia musel dať na určitú právnu otázku rovnakú odpoveď.

67. Aj súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí poukázal na iné rozhodnutia iných všeobecných súdov v konaniach o náhradu škody začatých žalobcami ako príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru proti žalovanému z totožných dôvodov, ktoré riešili námietky žalovaného predložené žalovaným aj v tomto konaní. Aj v týchto iných sporoch bola žalobcom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy z dôvodu nesprávnej transpozície smernice umožňujúcej vyžadovať od príslušníkov Hasičského a záchranného zboru výkon štátnej služby nad smernicou stanovený maximálny týždenný pracovný čas 48 hodín a všetky námietky žalovaného boli posúdené ako nedôvodné. Preto aj odvolací súd poukazuje na rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/II/2020 zo dňa 19.11.2020, sp. zn. 2Co/54/2020 z 03.12.2020 a tiež rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15Co/86/2022 zo dňa 10.5.2023, sp. zn. 16Co/36/2022 zo dňa 23.03.2023.

68. Vzhľadom na uvedené odvolací súd konštatuje, že odvolacie námietky žalovaného nie sú dôvodné a skutočnosti uvedené v jeho odvolaní neboli spôsobilé spochybníť správnosť skutkových a právnych záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštancie, preto bol rozsudok súdu prvej inštancie v jeho vyhovujúcej časti podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdený. Keďže žalobca bol v konaní pred súdom prvej inštancie úspešný, správny je aj výrok o trovách konania, o ktorých súd prvej inštancie rozhodol priznaním plného úspechu žalobcovi proti neúspešnému žalovanému.

69. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP a v odvolacom konaní úspešnému žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho

konania v plnom rozsahu proti žalovanému, ktorý v odvolacom konaní úspešný nebol. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

70. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).